

Thống Kê Mô Tả (Descriptive Statistics)

Phần lớn thông tin thống kê trên báo chí, tạp chí, báo cáo doanh nghiệp và các ấn phẩm khác đều là dữ liệu đã được **tổng hợp và trình bày** dưới dạng dễ hiểu cho người đọc. Những bản tóm tắt này — có thể ở dạng **bảng biểu, đồ thị hoặc số liệu** — được gọi là **thống kê mô tả (descriptive statistics)**.

Ví dụ minh họa tại thị trường Việt Nam

Xét lại bảng dữ liệu bạn cung cấp về **5 cổ phiếu niêm yết trên sàn chứng khoán Việt Nam** (VinGroup, Vietcombank, Hoa Phat, Masan Group, BIDV). Chúng ta có thể sử dụng **thống kê mô tả** để tóm tắt thông tin như sau:

1. Tóm tắt dạng bảng (Tabular Summary)

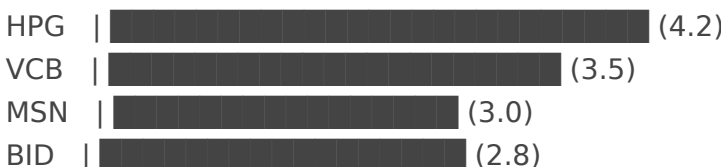
Giả sử chúng ta muốn xem **khối lượng giao dịch (Volume Traded)** của các cổ phiếu này

Công ty	Khối lượng giao dịch (cổ phiếu)	Tỷ trọng (%)
VinGroup (VIC)	2,500,000	15.6%
Vietcombank (VCB)	3,500,000	21.9%
Hoa Phat (HPG)	4,200,000	26.3%
Masan Group (MSN)	3,000,000	18.8%
BIDV (BID)	2,800,000	17.5%
Tổng	16,000,000	100%

→ Từ bảng này, ta thấy **Hoa Phat (HPG)** có khối lượng giao dịch lớn nhất (26.3%), trong khi **VinGroup (VIC)** thấp nhất (15.6%).

2. Tóm tắt dạng đồ thị (Graphical Summary)

Một cách trực quan hơn, ta có thể dùng **biểu đồ cột (bar chart)** để so sánh khối lượng giao dịch

Biểu đồ khối lượng giao dịch 5 cổ phiếu (đơn vị: triệu cổ phiếu)

3. Tóm tắt bằng số liệu (Numerical Summary)

- Trung bình (Mean):

$$\frac{2.5+3.5+4.2+3.0+2.8}{5} = 3.2 \text{ triệu cổ phiếu.}$$

- Trung vị (Median): 3.0 triệu cổ phiếu (giá trị ở giữa khi sắp xếp).

- Độ lệch chuẩn (Standard Deviation): ~0.7 triệu (đo lường độ phân tán).

Nhận xét

- Hoa Phat (HPG)** chiếm **26.3%** tổng khối lượng giao dịch, cao nhất trong nhóm.
- 3 cổ phiếu (HPG, VCB, MSN)** chiếm **66.4%** tổng khối lượng → Thị trường có xu hướng tập trung vào một số mã nhất định.
- VinGroup (VIC)** có khối lượng thấp nhất, có thể do giá cổ phiếu cao (100,000 VND/cổ phiếu).

Ứng dụng thực tế tại Việt Nam

- Nhà đầu tư:** Dùng thống kê mô tả để so sánh thanh khoản giữa các cổ phiếu.
- Công ty niêm yết:** Phân tích biến động giá và khối lượng giao dịch để đánh giá sự quan tâm của thị trường.
- Cơ quan quản lý (UBCKNN, HOSE, HNX):** Theo dõi xu hướng giao dịch để phát hiện bất thường.

Tác giả: **Đỗ Ngọc Tú**
Công Ty Phần Mềm **VHTSoft**